

Universitätsbibliothek Wuppertal

Pvb. Virgilio Maronis Bucolicorum Eclogæ X, Georgicorum Libri III, Æneidos Libri XII

Vergilius Maro, Publius

Genevæ, M.DC.XXXVI.

Ecloga III. Pollio

Nutzungsrichtlinien Das dem PDF-Dokument zugrunde liegende Digitalisat kann unter Beachtung des Lizenz-/Rechtehinweises genutzt werden. Informationen zum Lizenz-/Rechtehinweis finden Sie in der Titelaufnahme unter dem untenstehenden URN.

Bei Nutzung des Digitalisats bitten wir um eine vollständige Quellenangabe, inklusive Nennung der Universitätsbibliothek Wuppertal als Quelle sowie einer Angabe des URN.

[urn:nbn:de:hbz:468-1-548](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:468-1-548)

ECLOGA III. POLLIO.

P O E T A.

SICELIDES *Muse, paulò maiora canamus:*
Non omnes arbuta iuuant, humilèsq; myrica.
Si canimus sylvas, sylua sint consule digna.
Vltima Cumæ venit iam carminis ætas:
Magnus ab integro seclorum nascitur ordo.
Iam redit & Virgo, redeunt Saturnia regna,
Iam nona progenies celo demittitur alto.

Sicelides *Muse paulò maiora canamus.* Afinius Pollio ductor Germanici exercitus cum post captas Salonas Dalmatiæ ciuitatem primò meruisset lauream: post etiam consulatum adeptus fuisset: eodem anno suscepit filium: quem à capta ciuitate Saloninum vocauit, cui nunc Virgilius genethliacò dicit: quem constat natum risisse statim: quod parentibus omen est infelicitatis. nam ipsum puerum inter ipsa primordia, id est, nono die periisse manifestum est. *Sicelides Muse.* Sicelides autem græcum est. Nam Latine Sicilienses facit, id est Theocritiæ. Nam Theocritus Syracusanus fuit, quem in hoc opere Virgilius imitatur, vt diximus suprâ. *Paulò maiora canamus.* Benè paulò dicit. nam licet hæc ecloga discedat à bucolico carmine: tamen inferit aliqua apta ei operi ergo non maiora, sed paulò maiora. *Myrica.* Virgulta sunt humilia & sterilia, quod vulgò tamaritium dicitur. *Si canimus sylvas, sylua sint. c. d.* Id est miseretur illi... honos vt dignæ sint consule, id est filio. . . consulis A inio Pollione. *Vltima Cumæ venit iam carminis ætas.* Sibylli ni, quæ Cumana fuit, & secula per metalla diuisit. dixit etiam quis quo seculo imperaret: & solem vltimum, id est decimum voluit. Nouimus autem eundem esse Apollinem. Vnde dicit, Tuus iam regnat Apollo. Dixit etiam, finitis omnibus seculis rursus eadem renouari: quam rem etiam philosophi hac disputatione colligunt, dicentes completo magno anno, omnia sydera in ortus suos redire, & referri rursus eodem motu. Quod si est idem syderum motus, necesse est vt omnia quæ fuerunt, habeant iterationem. Vniuersa enim ex astrorum motu pendere manifestum est. Hoc secutus Virgilius, dicit reuerti aurea secula, & iterari omnia quæ fuerunt. *Ab integro.* vel denuo vel ab initio. *Cato de suo consulatu.* Omnia ab integro paranda erant. *Seclorum.* Synæresis, pro seculorum, & seculum quidam centum annorum definitunt, quidam centum decem. Horatius *Certus vndenos decies per annos.* *Iam redit & virgo,* Iustitia quæ Erigone fuit, filia Themidis vt inter homines versaretur, propter eorum scelera terras reliquit, quam ideo virginem dicunt, quod sit incorrupta iustitia. Et permiscet laudes tam pueri, Pollionis, quam Augusti. Nam felicitas temporum, ad Imperatoris laudem pertinet. *Saturnia regna.* Aurea secula, quia Saturnus aureo seculo regnasse dicitur. *Iam nona progenies celo demittitur alto.* Vt videantur homines non ex mortalibus nati, sed ex numinibus, & quasi celo lapsi. Et hinc conicit fore aurea secula, quòd Augustus imperat: vel quod talis est natus puer, vel quòd consul est Pollio, vnde est, te consule inibit.

*Tu modo nascenti puero, quo ferrea primum
 Desinet, ac toto surget gens aurea mundo,
 Casta faue Lucina: tuus iam regnat Apollo.
 Teque adeo decus hoc æui, te consule inibit
 Pollio, & incipient magni procedere menses.
 Te duce, si qua manent sceleris vestigia nostri,
 Irrita perpetua soluent formidine terras.
 Ille deum vitam accipiet, diuisque videbit
 Permissos heroas, & ipse videbitur illis:
 Pacatumque reget patriis virtutibus orbem.*

Quo. Deest nascente. Nam hoc dicit, faue ei Lucina, cuius ortus secula immutabit, aureis scilicet terrea *Casta faue Lucina.* Modo Lucinam Dianam accipimus. Sic Horatius, *Sine te Lucinam probas vocari, seu te penitus Iunonem.* Terentius Iunonem dicit Lucinam: vt, *Iuno Lucina fer opem,* cum tamen ambæ vnum sint. Sane hic Dianam, Lucinam non immerito designat. Prior, n. genita parturienti matri Apollinè, tulisse auxiliù dicitur: Nigidius de diis lib. 1111. *quidam deos &*

- A** *Horum genera temporibus & ætatibus, inter quos & Orpheus primum regnum Saturni, deinde Iouis, tum Neptuni, inde Plutonis, nonnulli etiam, ut magi aiunt, Apollinis fore regnum. In quo videndum est, ne ardorem (sive illa ecpyrosis appellanda est) dicant. Quidam hoc loco, Casta faue Lucina, tuus iam regnat Apollo, Octaviam sororem Augusti significari, adfirmant, ipsūque Augustum Apollinem. Tuus iam regnat Apollo. Vltimum seculum ostendit, quod Sibylla Solis esse memoravit: & tangit Augustum, cui simulachrum factum est cum Apollinis coniunctis insignibus. Inibit. Inchoabit, exordium accipiet: aureum scilicet seculum, & ideo inibit, non iniiit, quia consul designatus erat. Quidam Saloninum Pollionis filium accipiunt. Alij Asinium, Gallum fratrem Salonini, qui prius natus est Pollione consule designato. Alconius Pedianus à Gallo audisse se refert, hanc eclogam in honorem Cæsaris & Augusti, acceperunt nomina.*
- B** *Nam antea Quintilis & Sextilis dicti sunt. Et hoc etiam trahit ad argumentum aurei seculi. Postumus & magni pro pulchri accipere, id est aurei seculi. Te duce. Vel Auguste, vel Pollio, vel Salonine, id est auctore. Sceleris vestigia nostri. Bene nullum vult esse presentium temporum vitium: sed reliquias dicit esse superioris ætatis. Sic in Georgicis cum laudaret Augustum, & carperet tempora, dicens. Vicinæ ruptis inter se legibus vrbes Arma ferunt: sæuit toto Mars improbus orbe. Intulit, Fertur equis auriga, neque audit currus habenas: ostenderet tantas esse reliquias præteritorum malorum, ut ne ab optimo quidem rectore sedari posse viderentur. Vestigia autem scelerum dicit bella ciuilia, quæ gessit Augustus contra Antonium apud Murenam: contra L. Antonium fratrem Antonij apud Perusium: contra Sextum Pompeium filium Pompei in freto Siciliensi: contra Brutum & Cassium in Thessalia: contra Antonium & Cleopatram in Epiro apud Actium promontorium iuxta Leucaten. Irrita. Ad nihilum deducta vestigia, & non dicit, iam irrita soluent terras formidine: sed, sicut irrita, & soluent terras timore. Perpetua autem est longa. Ille Deum vitam accipiet. Sicut supra artificiosè laudem confundit, ut poise esse communis. nam ad quemuis potest referri Ille. vel ad Augustum, vel ad Saloninum. Pacatumque reges patriis virtutibus orbem. Vel Augustus Cæsaris, vel Saloninus Pollionis virtute pacatum orbem tenebit. Et mira laus vtriusque est, & eius qui pacauit, & qui pacatum tuctur. vel certè patriis illis, deest ab, id est ab illis.*

*At tibi prima puer nullo munuscula cultu,
Errantem hederas passim cum baccare tellus,
Misti que videnti colocasia fundet acantho.
Ipsa lacte domum. referent distenta capellæ
Vbera, nec magnos metuent armenta leones.
Ipsa tibi blandos fundent curabula flores.
Occidet & serpens, & fallax herba veneni
Occidet: Assyrium vulgò nascetur amomum.*

- D** *At tibi prima puer nullo munuscula cultu. Rhetoricè digesta laudatio. non enim improvidè in principio inuicta consumpsit, sed paulatim fecit laudem cum ætate procedere. Munuscula. Bene in rebus minoris ætatis vsus est diminutione ut nullo cultu, id est inarata, sed sua sponte nata. Errantem hederas passim cum baccare tellus. Passim vagantes. Vnde antiqui lyrici dixerunt, flexipedes hederas: quod hac atque illac vagantur. Mirè autem puerum laudat ex ipsis muneribus. Nam hedera indicat futurum poetam: ut, Pastores hedera nascentem ornare poetam. Baccare verò herba est quæ fascinum depellit, ut Baccare frontem Cingite, ne vati noccat mala lingua futuro. Per quod pulchrum indicat puerum. Videnti acantho. Læto, suavi, iucundo, fulgenti, ut videt argento domus: vel quod hians & patens nascitur: & est herba quæ in Ægypto inuenitur. Colocasia Hanc herbam videtur in honorem Augusti creuisse, quæ Romæ post deuitam ab eo Ægyptum innotuit. ... & dicendo fundet abundantiā floris ostendit. Ipsa lacte domum referent. Quid enim est aptius infantis lacte? Et magna laus in hoc est, quod ait, Ipsa referent, id est sua sponte. Nec magna metuent armenta leones. Bona vsus est moderatione, dicens. Erunt quidem maligni leones: sed minimè armentis nocebunt. Blandos. Iucundos ut puer. Curabula. Lectuli in quibus infantes iacere consueverint: vel loca in quibus nascuntur, quasi curabula. Nam vbera est Græcè eniti. Et fallax herba veneni. Non cicutam dicit, quæ omnibus nota est: sed illam sardoniam, quæ apud astr. similis homines decipit: vel aconita: ut, Nec miseros fallunt aconita legentes. Assyrium vulgò nascetur amomum. Amomum herba est suauissimi odoris, quæ tantum in Assyria nascitur. Vulgò. Passim, omnibus locis.*

*At simul heroum laudes, & facta parentis
 Iam legere, & qua sit poteris cognoscere virtus:
 Mollis paulatim flavescet campus arista,
 Incultisque rubens pendebit sentibus vna,
 Et dura quercus sudabunt roscida mella.
 Pauca tamen suberunt prisca vestigia fraudis,
 Quae tentare Thetin ratibus, quae cingere muris
 Oppida, quae inbeant telluri insindere sulcos.
 Alter erit tum Tiphys, & altera quae vehat Argo
 Delectos heros: erunt etiam altera bella,
 Atque iterum ad Troiam magnus mittetur Achilles.*

Heroum laudes & facta parentis. epexegetis si sit, melior sensus est, Quae erunt heroum laudes, tui parentis virtutes & bono ordine: primo poetas, deinde historicos, deinde philosophos legendos dicit. *Iam legere.* Id est cum ceperis imbui studiis liberalibus. *Quae sit poteris cognoscere virtus.* Accessu enim aetatis quanta sit virtus agnoscitur, & cuius gloriae. *Mollis, tertili, Incultis, igne r. p. s. v.* Id est ubique sit vna. *Et dura. q. s. r. m.* Id est quae hodie roscida, olim quercus sudabunt. *Flavescet.* Albescet. *Arista.* Seges inculta, quae a nullo colitur. *Rubens.* Matura. *Sentibus.* Spinis, & asperis fruteris. *Sudabunt.* Desluent. *Roscida mella.* Id est Fragrantia. *Suberunt vestigia.* Id est erunt, sed latenter: & bene. *Prisca fraudis.* Ad suorum temporum excusationem: sicut supra dictum est. Aut fraudem pro solertia posuit. *Quae tentare Thetin ratibus, quae cingere muris Oppida.* A sequentibus ostendit praecedentia: quae vitauit, quasi laudi incongrua. Nam per navigationem ostendit fore auaritiam, quae homines nauigare compellit, per muros, bella significat, per agriculturam, famis ostendit timorem. *Alter erit tum Tiphys, vel re vera Tiphys, vel quasi Tiphys* Argonautarum gubernator. Sanè specialia pro generalibus ponit. Nam per Tiphyn, quencunque gubernatorem accipimus: per Argo, quancunque nauem: per Troiam, quancunque ciuitatem: per Achillem, quencunque virum fortem. Videtur tamen hic locus dictus a *πρωταρχος*, id est per omnium rerum reuolubilitatem, ex syderum ratione venientem, vt diximus supra. Sanè fabula de hoc gubernatore talis est, Pelias cum accepisset responsum ab Apolline, fore vt ab eo, priuaretur regno, & vita... altero pede nudo ei sacrificanti occurrisset, forte vidit Iasonem nudo pede venisse, qui dum Iunonem transmutatam in anni speciem credens mortalem petentem per vadum fluminis transferret, alteram ex caligis in limo amiserat. Igitur Pelius metuens ex responsis facta, iussit eum Colchos proficisci ad petendam auream pellem arietis, qui Phrixum ethellen Colchos pertulerat, qui fabricata nauis, quae ab Argo fabricatore Argo appellauit, contracta quae iuuentute Graeciae, Tiphyn habuit gubernatorem. Sanè quidam Argo a celeritate dictam volunt, vnde verso in Latinum verbo argutos celeres dici. Socij vero Iasonis Minya appellati sunt, vel ab Argo huius nominis Colchorum, vel quod multi ex quadam Minya nati Iasonise coniunxerint, vel quod Minya Iasonia terra aua fuerit: qui autem cum Iasone profecti sint, apud eos qui de fabulis scripserunt, plenius inuenitur. *Heros.* Quidam a terra dictos volunt, quod terra *ἥρως*, dicta sit, vnde initio nati creduntur homines, qui nomen a matre traxerunt. *Te fecerit aetas.* Aetas hoc loco modum antorum significat, vt aetas Lucinam iustosque pati hymenaeos: nam subdidit, Desinit ante decem post quatuor incipit annos, aliàs pro tempore posita, vt veniet lustris labentibus aetas.

*Hinc ubi iam firmata virum te fecerit aetas,
 Cedet & ipse mari vector, nec nautica pinus
 Mutabit merces: omnis feret omnia tellus.
 Non rastos patietur humus, non vinea falcem:
 Robustus quoque iam tauris iuga soluet arator,
 Nec varios discet mentiri lana colores:
 Ipse sed in pratis aries iam suauerubenti
 Murice, iam crocco mutabit veller aluto:
 Sponte sua sandyx pascentes vestiet agnos.
 Talia secla suis dixerunt currite fufis
 Concordes stabili futorum numine Parcae.*

Cedes

- A** *Cedet & ipse mari vector.* Necessario siquidem. *Omnia feret omnia tellus.* Navigatio enim ex mercimonij ratione descendit. Sanè vector tam is qui vehitur, quam qui vehit dicitur, id est & nauta & mercator. *Mutabit merces* quia antiqui res rebus mutabant. *Disce meminere lana colores.* Cū enim tingitur, mentitur alienum colorem. *Ipsè sed in pravis a. i. s. r. m. i. c. m. v. l.* H. c. in honorem vel laudem Augusti refert. Trahitur enim in libris Etruscorum, si hoc animal miro & insolito colore fuerit infectum, omnium rerum felicitatem imperatori porrendi. *Ipsè* autem quod addidit, non vacat. nam sunt quædam pronomina, quæ addita nominibus faciunt dignitatem, ut ipse modo Aenea & Turnus ego. Sanè in Numæ legibus cautum est, ut si quis imprudens occidisset hominem, pro capite occisi & natis eius in cautione offerret arietem. Ergo hic bene videtur arietem dignitatem dare, dicendo ipse, qui oblatas, homicidam crimine homicidij possit exsolvere. *Tam.* significat modo. *Murice.* Cochlea similis conchiliis, unde tingitur purpura. *Mutabit.* Tinget, inficiet per naturam. *Lino croceo.* Rubicundo colore, & est Hypallage, pro croco luteo. Nam crocum, lutei coloris est. Unde & aluta pellis alba per naturam. *Sandyx.* Hei ba est, de qua sandycinus tingitur color. *Talia secla suis dixerunt currite fufis.* Quid est, Talia secula currite fufis suis Parca dixerunt. *Currite.* volute. Melius est currite imperatium esse modum: ut sit sensus, Dixerunt Parca concordēs, suis fufis, id est vaticinationibus, currite talia secla: hoc ordine & euentu vestro estote. *Stabili.* Hic immutabili & semper manenti. *Fatorum numine.* Fata dicta à fando: quia quæ Parca dixerunt, hæc credebantur euentu mortalibus. Numine autem, id est potentate, diuinatione, ac mente stare. *Parca.* Quæ & furæ infernales, dictæ Parca. **C** *Quæ & furæ infernales, dictæ Parca.* Nam & quod vna dixerit, due sequuntur, & fixa sunt statuta fatorum, Horatius, *Quod semel dictum, stabiliisque verum terminus seruet.*

*Aggredere o magnos (aderit iam tempus) honores,
Caradeum soboles magnam Iouis incrementum,
Aspice conuexo nutantem pondere mundum,
Terrasque, tractisque maris, coelumque profundum:
Aspice, venturo lateritur ut omnia seculo.*

- D** *Iouis incrementum.* Nutrimentum, & est vulgare, quod bucolico conuenit carmini, *Nutantem mundum.* Nutat, presentibus malis: sicut post latari illum die lætus est, bonis futuris & bene quali resuscitem describit. Sanè Iouem merito puerorum dicunt incrementa curare, qui cū pueri togam virilem sumpserint, ad Capitolium eunt. Nam & in VIII. Acanius in Numanum intendens sagittam, Iouem magis inuocauit, Iupiter omnipotens audacibus annue cepit. *Conuexo,* Curuo, inclinato. *Tractus.* à magnitudine dictum accipitur & bene per hæc omnia mundum diuisit.

- E** *O mihi tam longè maneat pars ultima vite,
Spiritus & quantum sat erit tua dicere facta:
Non me carminibus vincet, nec Thracius Orpheus,
Nec Lino, huic mater quannis, atque huic pater adsit,
Orphei Calliopea, Lino formisus Apollo.
Pan etiam Arcadia mecum si iudice ceriet,
Pan etiam Arcadia dicat se iudice victum.*

- F** *O mihi tam longè maneat pars ultima vite.* Vtinam possim frui vita longissima: & habere tantum spiritum, quantum possit sufficere ad tuæ virtutis commemorationem. *Non me carminibus vincet,* nec Thracius Orpheus. Genere styli sese Orpheo, vel Lino meliorem fore commemorat. Nam non sibi arrogat: sed hoc dicit, Tanta est materia tuæ laudis, ut etiam humile ingenium in ea re supra omnes possit excellere. *Lino.* Linus verò cum nomen hominis dicimus, breuis est *Li,* Siatius. *Medio.* Linus inuertitur acantho. Cum autem linum dicimus, filum significantes. *Li* longa est, cum producat apud Græcos. Linus Apollinis & Psemetis filius, qui theologiam scribit, *Calliopea.* Græca d. clinatio. *Adsit pro faueant.* *Pan etiam.* Redit ad nomina rustica: nam satis excelsit dicendo Linum poetam, & Orpheum theologum. *Arcadia iudice.* Quæ ei fauet, vbi colitur.

*Incipe parue puer visu cognoscere matrem:
Matri longa decem tulerunt fastidia menses.*

P. VIRGIL.

*Incipe parue puer: cui non risere parentes,
Nec deus hunc mensa, dea nec dignata cubili est.*

Risu cognoscere matrem. Alludit ad id quod factum est: & rem naturalem ait. Sicut enim maiores se sermone cognoscunt: ita infantes parentes risu se indicant agnoscere. Ergo hoc dicit, Incipe parentibus arridere: & eis spe omnis boni detrahere sollicitudinem: ut ipsi tibi ardeant. *Tulerunt.* Alij abstulerint legunt, ut sit, Si riseris, abstulerint decem menses matri tuæ longa fastidia. matri enim decem menses attulerunt longa fastidia, quia prægnantes solent fastidia pati. *Decem menses.* quia mares in decimo nascuntur mense, scemina verò in nono. *cui non risere parentes.* Nec deus hunc mensa, dea nec dignata cubili est. Sicut Vulcano contigit: qui cum deformatus à Sincius, cum Ioui fulmina fabricasset, non est admissus ad epulas deorum. Postea cum rogaret ut cum Mineræ coniugium sortiretur: spretus ab ea est. Vnde diuinos honores non meruit: ad quos aut per conuiuium numinum, aut per coniunctionem venit deorum. Hinc est quòd Iuno in primo Æolus agit gratias, quòd per eius beneficium diuinos honores meruit, ut Tu das epulis accumbere diuim. Alij dicunt: quòd cum Vulcanus parentes suos diu ad sedisset Iuno, nec posset exsurgere, Vulcanus negauit se soluturum omnino, nisi prius parentes suos sibi monstrasset, atque ita factum est ut in Deorum numerum reciperetur. Sanè nec Deus hunc mensa, alijs ita intelligunt quasi tam citò extinctus sit, ut nec Veneri nec Libero potuerit operari. Proinde nobilibus pueris editis in atrio domus Iunoni lectus, Herculi mensa ponebatur. *Non deus,* Id est Iupiter *nec dea,* Id est Minerua.

ECLOGA V. DAPHNIS.

MENALCAS. MOPSVS.

*Vt non Mopse (boni quoniam conuenimus ambo,
Tu calamos inflare leuis, ego dicere versus)
Hic corylis mixtas inter confedimus vltimos? Mops.
Tu maior: tibi me est æquum patere Menalca:
Sive sub incertas Zephyris motantibus vmbas,
Sive antro potius succedimus: aspice ut antrum
Syluestris raris sparsit labruscaracemis.*

Menalcas Virgilius hic intelligitur, qui obitum fratris sui Flacci deseruit: vel, ut alij volunt, interfectionem Cæsaris. *Mopsus* verò Æmilius Macer Veronensis Poeta amicus Virgilij. *Cur non Mopse, boni.* Inducuntur duo pastores canere ad delectationem: Vnde & se laudantes sibi inuicem cedunt. *Boni* autem, docti, & figuratè ait, ambo boni, id est, *Tu calamos inflare leuis:* calamos aut leues versus id est subtiles, sed melius est calamos leues, ego dicere versus, boni dicere, versus, boni dicere autem græcum est, ita nos legimus: dicere sanè pro canere, ut, *Dianam tenere dicite virgines,* ponitur & pro nominare, ut Italianam dixisse ducis de nomine gentem. *Hic corylis mixtas inter confedimus vltimos:* ordo est, Cur non Mopse hic confedimus inter vltimos mixtas, corylis scilicet, ut canamus. Sanè inter præpositio, quia postposita est, mutauit accentum, sicut *Circum tu maior* id est vel natus, vel meritis *Sive sub incertas Zephyris motantibus vmbas.* Dicit quidem verècundè se illi obtemperare debere: ostendit tamen quid sibi placeat. Nam ex ipsa laude, antri, & ex arborum vituperatione, quarum incertas vmbas esse dicit: ostendit suam sententiam esse meliorem. *Incertain vmbre sunt & ex solis circuitu, & ex mobilitate ventorum,* quòd ipse etiam dicit, *Zephyris motantibus vmbas.* Sanè succedimus & datio & accusatio casibus, secutus tam veterem, quam nostram consuetudinem suo more iungit, siue vmbas succedimus, siue antro, cum alibi secutus tantum antiquos, datio tàm succedere iunxit, ac nostris succedere penatibus, & successi tque gemens stabulis. *Sallustius tamen succedere accusatio iunxit.* Sed vbi prope significat. *Cum murum hostium successisses, penas dederat:* hoc est, cum prope murum accessisset. Succedere autem idem significat, quòd est subire, id est, penitus intrare. *labrusca.* Vitis agrestis: quæ, quia in terræ marginibus nascitur, labrusca dicitur, à labris & extremitatibus agrorum, vel quòd sapore acerbo labra lædat.

Me. Mon-